

A-kassan

– *frågor och svar*

Ett material om arbetslöshetskassan och vad den borgerliga regeringens förändringar av den kan få för konsekvenser.

Innehållsförteckning

Inledning

<i>Varför behövs det en försäkring som ger ett gott inkomstskydd vid arbetslöshet?</i>	3
En sänkt arbetslöshet hotar tryggheten	3
En sänkt arbetslöshetsersättning kan ge negativa effekter för samhället	3
En sänkt arbetslöshetsersättning pressar ner lönerna	3

Hur vill den borgerliga regeringen ändra a-kassan?

1 Sänkta ersättningsnivåer

1.1 <i>Hur blir de nya nivåerna i arbetslöshetsförsäkringen?</i>	4
1.2 <i>När införs de nya nivåerna?</i>	4

2 Hårdare krav för ersättning

2.1 <i>Vad innebär arbetsvillkorets skärpning?</i>	5
2.2 <i>Varför säger IF Metall nej till arbetsvillkorets skärpning?</i>	5
2.3 <i>Vad innebär det att studerandevillkoret avskaffas?</i>	5
2.4 <i>Varför säger IF Metall nej till att studerandevillkoret avskaffas?</i>	5
2.5 <i>Vad innebär det att den överhoppningsbara tiden förkortas?</i>	6
2.6 <i>Varför säger IF Metall nej till att den överhoppningsbara tiden förkortas?</i>	6
2.7 <i>Vad innebär det att beräkningstiden för att få full ersättning förlängs?</i>	6
2.8 <i>Varför säger IF Metall nej till att beräkningstiden för att få full ersättning förlängs?</i> 6	
2.9 <i>Mot vilka grupper kommer regeringens förslag att slå hårdast?</i>	6
Ersättningsnivåerna	6
Kraven för ersättning	7
2.10 <i>Den som inte får a-kassa kan ju få socialbidrag – varför är inte det lika bra?</i>	7

3 Om finansieringen

3.1 <i>Hur finansieras arbetslöshetsförsäkringen i dag?</i>	8
3.2 <i>Hur mycket höjs a-kasseavgiften för medlemmarna?</i>	8
3.3 <i>Varför får förbunden betala olika mycket?</i>	8
3.4 <i>Varför vill inte IF Metall att a-kasseavgiften ska variera med arbetslösheten?</i>	8
3.5 <i>Slipper alla arbetslösa betala den förhöjda avgiften?</i>	9
3.6 <i>I dag får man dra av kostnaden för arbetslöshetsförsäkringen i deklarationen – hur blir det i framtiden?</i>	9

Varför behövs det en försäkring som ger ett gott inkomstskydd vid arbetslöshet?

En sänkt arbetslöshetsersättning hotar tryggheten

När en person blir arbetslös är det viktigt att inte hela tillvaron slås i spillror. Att få en ersättning som är relaterad till den tidigare inkomsten är en trygghet för individen och gör att den som blir arbetslös inte måste lämna hus och hem.

En sänkt arbetslöshetsersättning kan ge negativa effekter för samhället

När samhällets sätt att producera varor och tjänster förändras innebär det ibland att arbeten försvinner och att andra arbeten utvecklas och tillkommer. Det kallas det för strukturomvandling. Denna omvandling av ekonomin är viktigt för att Sverige ska öka sin produktivitet och stå sig i konkurrensen med omvärlden. Denna utveckling ökar också förutsättningarna att ta ut reella löneökningar. Men det innebär att grupper av människor blir arbetslösa i perioder.

Om det vid arbetslöshet ges hjälp till omställning, utbildning och ekonomisk trygghet under tiden i arbetslöshet kan man acceptera att samhället utvecklas på detta sätt. Men sänkta ersättningsnivåer i arbetslöshetsförsäkringen leder till att människor blir oroliga för fattigdom om jobben försvinner. Då riskerar vi att få en utveckling där det kommer krav på facket att agera mot förändringar i arbetslivet som på kort sikt kan innebära arbetslöshet men på lång sikt innebär bättre arbeten.

Det är också viktigt för hela samhällsekonomin att inte den som är arbetslös slutar att konsumera. På så sätt fyller arbetslöshetsförsäkringen en viktig funktion för både individen och samhället

En sänkt arbetslöshetsersättning pressar ner lönerna

Inkomstrelaterade ersättningsnivåer motverkar en press nedåt på lönerna. Om ersättningen vid arbetslöshet blir mycket låg kommer den som är arbetslös tvingas att ta ett arbete till mycket låg lön för att försörja sig. Den som är arbetslös i dag ska enligt reglementet ta arbete till 90 procent av ersättningen. Det innebär att den som har 17 000 i månadslön efter 301 dagars arbetslöshet ska ta arbete till en lön om cirka 10 000 kronor i månaden.

Detta undergräver hela den fackliga tanken om att ingen ska tvingas att ta arbete till lägre lön än någon annan som gör samma arbete. Regeringens politik kan tvärt om driva fram en situation där arbetslösa tvingas att bjuda under varandra i löner långt under avtalsnivån.

Hur vill den borgerliga regeringen ändra a-kassan?

Den borgerliga regeringen har lagt förslag om att till den 1 januari 2007 ändra arbetslöshetsförsäkringen i tre delar:

1. Regeringen ska sänka ersättningsnivåerna, det vill säga hur mycket man får i ersättning när man är arbetslös.
2. Regeringen ska ställa större krav på hur man kvalificerar sig för att vara berättigad ersättning från arbetslöshetsförsäkringen, det vill säga vilka regler som gäller för hur länge och hur mycket man behöver ha arbetat för att få arbetslöshetsersättning och behålla den.
3. Regeringen ska kraftigt höja den avgift som den enskilde betalar för att få vara med i a-kassan, den så kallade finansieringsavgiften.

1. Sänkta ersättningsnivåer

1.1 Hur blir de nya nivåerna i arbetslöshetsförsäkringen?

Ersättningsnivån blir 80 procent dag 1–200, 70 procent 201–300 dagar samt under en övergångsperiod 65 procent från och med dag 301 i väntan på att en jobb- och utvecklingsgaranti införs där den som är arbetslös mer än 300 dagar ska ingå med 65 procent i ersättning. I förslaget till den nya arbetslöshetsförsäkringen har regeringen också flaggat för att den som har försörjningsansvar för barn upp till 18 år ska få sin ersättning sänkt till 65 procent först efter 450 dagar.

1.2 När införs de nya nivåerna?

Från den 1 januari införs de nya ersättningsnivåerna utan övergångsregler, det vill säga att den som har varit arbetslös i 201 dagar får 70 procent i ersättning och den som varit arbetslös i 301 dagar får 65 procent.

2 Hårdare krav för ersättning

När det gäller kvalifikationerna för att få ersättning från a-kassan vill regeringen bland annat skärpa arbetsvillkoret, förlänga beräkningen av normalarbetstiden från 6 till 12 månader, och ta bort studerandevillkoret.

IF Metall avvisar samtliga förändringar. Här beskrivs vad de olika förändringarna innebär och varför IF Metall säger nej.

2.1 Vad innebär arbetsvilkorets skärpning?

Regeringen vill att arbetsvillkoret skärps till 80 timmar från dagens 70 timmar i månaden (under en ramtid av 12 månader måste man ha förvärvsarbetat under minst 6 månader). Man måste alltså ha jobbat minst 80 timmar per månad för att få ersättning från a-kassan.

2.2 Varför säger IF Metall nej till arbetsvilkorets skärpning?

Det skärpta arbetsvillkoret riskerar att slå mot den som är deltidsarbetande. IF Metall menar att det är rimligt att till exempel en person som arbetar halvtid, 50 procent, ska kvalificera sig för arbetslöshetsersättning. Med kravet på 70 timmar kommer den som arbetar halvtid att ha en marginal till att kvalificera sig för ersättning.

Men med ett krav på 80 timmar riskerar de grupper där avtalen om heltid är kortare än 40 timmar per vecka att hamna utanför försäkringen. Den grupp som arbetar så pass korta deltider är till allra största del kvinnor.

2.3 Vad innebär det att studerandevillkoret avskaffas?

Regeringen föreslår att studerandevillkoret slopas, det vill säga den som studerar och som i dag kan kvalificera sig till försäkringen förlorar den möjligheten.

2.4 Varför säger IF Metall nej till att studerandevillkoret avskaffas?

IF Metall menar att det kan ge en negativ effekt på arbetslivet av flera skäl.

Den som studerar gör en insats för att förbättra sin position på arbetsmarknaden. Det är rimligt att man då får möjlighet att söka efter lämpligt arbete efter studierna. Det finns inget skäl varför de, vilkas problem är att de inte funnit sitt första arbete efter studierna, ska hänvisas till behovsprövade försörjningsstöd.

Det finns också anledning, precis som med arbete, att det ska löna sig med utbildning. Att kvalificera sig för en inkomstrelaterad försäkring är ett första steg till ekonomisk trygghet och därigenom också ett sätt att genom sin utbildning komma ett steg närmare arbetslivet.

2.5 Vad innebär det att den överhoppningsbara tiden förkortas?

I dag kan den som till exempel är långtidssjukskriven eller studerar avstå från att stå till arbetsmarknadens förfogande i sju år för att sedan kunna komma tillbaka som arbetslös, söka arbete och få arbetslöshetsersättning.

2.6 Varför säger IF Metall nej till att den överhoppningsbara tiden förkortas?

Det rimligt att den som tappar fotfästet på arbetsmarknaden genom till exempel sjukdom eller föräldraledighet och sedan försöker förbättra sin situation genom studier kan återinträda som arbetssökande på arbetsmarknaden. Det gynnar viljan att arbeta. Därför bör det finnas marginaler i systemet som gör detta möjligt.

IF Metall ser dessutom att det i huvudsak är kvinnor som riskerar att drabbas av förslaget då det är kvinnor som i högst utsträckning till exempel är sjukskrivna eller hemma längre perioder med barn.

2.7 Vad innebär det att beräkningstiden för att få full ersättning förlängs?

Regeringen föreslår samtidigt att normalarbetstiden ska beräknas på 12 månader i stället för som i dag 6 månader.

Exempel: Den som har arbetat 160 timmar per månad, alltså heltid, och kvalificerat sig för ersättning men som blir arbetslös efter 6 månaders arbete får bara tillgodoräkna sig halva tiden för sitt arbete, det vill säga $6/12 \times 160$ timmar = 80 timmars ersättningsgrundande arbete. Detta trots att man uppfyller arbetsvillkoret för att få ersättning.

2.8 Varför säger IF Metall nej till att beräkningstiden för att få full ersättning förlängs?

IF Metall menar att detta i praktiken innebär att tiden att kvalificera sig för en full inkomstbortfallsförsäkring fördubblas. Det innebär att den som har arbetat i 6 månader (minst 80 timmar i månaden) och kvalificerar sig för ersättning endast får tillgodoräkna sig vad som motsvarar halvtid dessa sex månader och får hälften så hög ersättning som han eller hon skulle få i dag. För den som är på väg in i arbetslivet kan korta anställningar med perioder av arbetslöshet där emellan vara ett sätt att ta sig in i arbetslivet, men med de nya förslaget kommer personen inte kvalificera sig till full ersättning.

2.9 Mot vilka grupper kommer regeringens förslag att slå hårdast?

Ersättningsnivåerna

Förslaget om sänkta ersättningsnivåer kommer att slå hårdast mot dem som redan har det ekonomiskt tufft. De sänkta ersättningsnivåerna kommer att slå mot de arbetslösa och hårdast mot dem som är arbetslösa längre perioder. Arbetslöshetstiderna är längst bland LO-förbundens medlemmar.

De sänkta ersättningarna kommer att sätta press på lönerna nedåt och i första hand på lönerna för de redan lågavlönade kvinnorna i LO-förbunden. Det är ofta inom lågavlönade yrken som många konkurrerar om arbetet och där det finns många som kan göra samma jobb;

arbetskraften här är mer utbytbar. Om ersättningen är 65 procent kan man anta att det är inom dessa yrken lönekonkurrens nedåt kommer att ge störst effekt. Det riskerar att ytterligare öka de redan befintliga skillnaderna mellan kvinnors och mäns löner.

De sänkta ersättningsnivåerna slår alltså hårt både utifrån klass och kön mot LO-förbundens medlemmar.

Kraven för ersättning

De skärpta villkoren för att kvalificera sig för ersättning eller stanna kvar i försäkringen kommer i första hand drabba kvinnor i LO-förbund. Det är kvinnor som i högst utsträckning jobbar deltid. Det är kvinnor som oftast är till exempel föräldralediga och därigenom riskerar att förlora försäkringskydd på grund av förkortad överhoppningsbar tid eller får svårare att uppfylla arbetsvillkoret.

2.10 Men den som inte får a-kassa kan ju få socialbidrag – varför är inte det lika bra?

Socialbidrag, eller försörjningsstöd som det egentligen heter, är ingenting som man "får". Det görs en bedömning från fall till fall och hushållets egna inkomster och tillgångar ska utredas. Behov av försörjning på längre sikt kan innebära att man inte får äga sitt hus. Bil kan ett hushåll tillåtas ha om det är nödvändigt för till exempel arbetet men inte annars. Egna tillgångar ska i första hand användas.

Socialbidrag är alltså en helt annan typ av ekonomiskt stöd och ska ge en levnadsstandard enligt den miniminorm som samhället anger som den lägsta acceptabla. Om den som blir arbetslös ska leva under sådana förhållanden kommer arbetslöshet innebära en form av nyfattigdom som dagens inkomstrelaterade arbetslöshetsförsäkring skyddar mot. Det ska vara möjligt att bli arbetslös men slippa gå från huset och sälja bilen.

Redan i dag är det så att många som egentligen lever på en standard som ligger under den så kallade socialbidragsnormen avstår från att begära socialbidrag på grund av att försörjningsstödet upplevs som ett socialt brännmärke. Man kanske hellre lånar av familj och bekanta hellre än att göra sig av med tillgångar, vilket kan påverka privatekonomin för betydligt längre tid än vad arbetslösheten varar.

Men det finns fler nackdelar med att fler skulle komma att bli beroende av socialbidrag för sin försörjning i framtiden. IF Metall är övertygat om att individuella försäkringar där varje enskild löntagare kvalificerar sig till inkomstrelaterade försäkringar oberoende av hushållets inkomst eller familjens konstellation är mycket viktigt för framför allt kvinnors arbetskraftsdeltagande.

3. Om finansieringen

3.1 Hur finansieras arbetslöshetsförsäkringen i dag?

I dag finansieras arbetslöshetsförsäkringen till allra största delen med skattemedel. Egenavgiften som är ungefär 100 kronor per medlem och månad utgjorde 2005 cirka 10 procent av den kostanden för den inkomstrelaterade arbetslöshetsersättningen vilket innebär cirka 4 miljarder. Resterande 90 procent finansieras över statsbudgeten med skattemedel/arbetsmarknadsavgift.

3.2 Hur mycket höjs a-kasseavgiften för medlemmarna?

Totalt höjs avgiften med 10 miljarder. Men avgiften höjs olika mycket för olika arbetslöshetskassor. Bland LO-förbundens a-kassor blir avgiften lägst i Byggnads a-kassa där den blir 322 kronor. Som högst blir den i Musikernas a-kassa där den blir 476 kronor. För medlemmar i IF Metalls a-kassa blir höjningen troligen 246 kronor per månad. Den exakta avgiften kommer att beslutas senare av IF Metalls a-kassa baserat på aktuell arbetslöshet.

3.3 Varför får förbunden betala olika mycket?

Den borgerliga regeringen vill att det ska kosta olika mycket att vara med i a-kassan beroende på hur stor risk det är att bli arbetslös i det yrke som man tillhör.

Regeringens ursprungliga idé var att a-kasseavgiften skulle variera mycket starkt med arbetslösheten i respektive bransch. Regeringen menar nämligen att om det kostar löntagarna mycket att vara arbetslös kommer detta skapa återhållsamhet i lönekraven vilket sin tur förväntas bidra till att minska arbetslösheten.

Det förslag som nu har lagts ger bara en liten variation utifrån arbetslöshet. Vi vet inte i dag hur regeringen kommer att ändra på detta i framtiden.

3.4 Varför vill inte IF Metall att a-kasseavgiften ska variera med arbetslösheten?

De gemensamma försäkringssystemen i Sverige som skyddar den enskildes ekonomi vid till exempel sjukdom eller arbetslöshet bygger på att alla gemensamt är med och delar på riskerna och kostnaderna. Samhället tar ett gemensamt ansvar för arbetslösheten. Att bryta mot detta är att införa en helt ny princip i den svenska modellen.

Avgiftshöjningen kommer att kännas mest för de grupper som arbetar i ett yrke där risken för arbetslöshet är hög men lönerna låga. De som är mest utsatta får bära den tyngsta bördan.

Men avgifter differentierade utifrån arbetslöshetsrisk slår också snett utifrån perspektivet att lönesättningen i en grupp får konsekvenser för andra grupper.

Till exempel skulle det kunna vara så att en grupp i en bransch tar ut så höga löner att detta skapar arbetslöshet, men att arbetslösheten slår mot en annan grupp inom branschen som är

organiserad i en annan kassa. På så sätt slår differentieringen mycket hårt mot dem som är mest utsatta för arbetslöshet utan att dessa grupper kan påverka sin situation.

Andra exempel är att arbetslösheten är högre för utrikes födda bland annat beroende på diskriminering vilket är förhållanden som individen inte kan påverka. Detsamma gäller för deltidsarbetslösheten som är avsevärt högre bland kvinnor än bland män. Arbetslösheten är högre för LO-förbundens medlemmar än för tjänstemän vilket också visar att arbetslösheten har en tydlig klassdimension.

3.5 Slipper alla arbetslösa betala den förhöjda avgiften?

Den som är arbetslös på heltid slipper betala den förhöjda avgiften. De får alltså betala samma avgift som de betalar i dag.

Men det räcker, enligt regeringens förslag, att arbeta en dag under den aktuella månaden för att behöva betala avgiften. Det innebär att alla deltidsarbetslösa får betala full avgift. Även den som är arbetslös men som får möjlighet att jobba en dag under en månad blir skyldig att betala full avgift.

Detta slår hårt mot främst de grupper som är deltidsarbetslösa. De har låga inkomster på grund av sin deltidsarbetslöshet men tvingas betala hela avgiften.

3.6 I dag får man dra av kostnaden för arbetslöshetsförsäkringen i deklarationen – hur blir det med det i framtiden?

I dag får medlemmen skattereduktion för delar av fackförenings- och a-kasseavgifterna. För a-kassan innebär det cirka 40 kronor i månaden. Varken a-kassan eller fackföreningsavgiften kommer att vara avdragsgill från och med 2007.